

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

50 - యుద్ధకాండ పంచాశః సర్గః

|| నాగపాశవిమోక్షణమ్ ||

అథోవాచ మహాతేజా హరిరాజో మహాబలః |
 కిమియం వ్యథితా సేనా మూఢవాతేవ నౌర్జలే || 1 ||
 సుగ్రీవస్య వచః శ్రుత్వా వాలిపుత్రోంగదోఽబ్రవీత్ || 2 ||
 న త్వం పశ్యసి రామం చ లక్ష్మణం చ మహాబలమ్ |
 శరజాలాచితౌ వీరావుభౌ దశరథాత్మజౌ |
 శరతల్పే మహాత్మానౌ శయానౌ రుభిరోక్ష్మితౌ || 3 ||
 అథాబ్రవీద్వానరేంద్రః సుగ్రీవః పుత్రమంగదమ్ |
 నానిమిత్తమిదం మన్యే భవితవ్యం భయేన తు || 4 ||
 విషణ్ణవదనా హ్యేతే త్యక్తప్రహరణా దిశః |
 ప్రపలాయంతి హరయస్తాసాదుత్పుల్లలోచనాః || 5 ||
 అన్యోన్యస్య న లజ్జంతే న నిరీక్షంతి పృష్ఠతః |
 విప్రకర్షంతి చాన్యోన్యం పతితం లంఘయంతి చ || 6 ||
 ఏతస్మిన్నంతరే వీరో గదాపాణిర్విభీషణః |
 సుగ్రీవం వర్ధయామాస రాఘవం చ జయాశిషా || 7 || [నిరైక్షత]
 విభీషణం తం సుగ్రీవో దృష్ట్వా వానరభీషణమ్ |
 ఋక్షరాజం సమీపస్థం జాంబవంతమువాచ హా || 8 ||
 విభీషణోఽయం సంప్రాప్తో యం దృష్ట్వా వానరర్షభాః |
 విద్రవంతి పరిత్రస్తా రావణాత్మజశంకయా || 9 ||
 శీఘ్రమేతాన్ సుసంత్రస్తాన్ బహుధా విప్రధావితాన్ |
 పర్యవస్థాపయాఖ్యాహి విభీషణముపస్థితమ్ || 10 ||
 సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు జాంబవాన్యక్షపార్థివః |
 వానరాన్సాంత్యయామాస సన్నిరుధ్య ప్రధావతః || 11 ||
 తే నివృత్తాః పునః సర్వే వానరాస్త్యక్తసంభ్రమాః |
 ఋక్షరాజవచః శ్రుత్వా తం చ దృష్ట్వా విభీషణమ్ || 12 ||
 విభీషణస్తు రామస్య దృష్ట్వా గాత్రం శరైశ్చితమ్ |
 లక్ష్మణస్య చ ధర్మాత్మా బభూవ వ్యథితేంద్రియః || 13 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

50 - యుద్ధకాండ పంచాశః సర్గః

జలక్లిన్నేన హస్తేన తయోర్నేత్రే ప్రమృజ్య చ |
 శోకసంపీడితమనా రురోద విలలాప చ || 14 ||

ఇమౌ తౌ సత్త్వసంపన్నౌ విక్రాంతౌ ప్రియసంయుగౌ |
 ఇమామవస్థాం గమితౌ రాక్షసైః కూటయోధిభిః || 15 ||

భ్రాతుః పుత్రేణ మే తేన దుష్పుత్రేణ దురాత్మనా |
 రాక్షస్యా జిహ్వాయా బుద్ధ్యా వంచితావృజువిక్రమౌ || 16 || [చాలితా]

శరైరిమావలం విధౌ రుధిరేణ సముక్తితౌ |
 వసుధాయామిమౌ సుప్తౌ దృశ్యేతే శల్యకావివౌ || 17 ||

యయోర్వీర్యముపాశ్రిత్య ప్రతిష్ఠా కాంక్షితా మయా |
 తావుభౌ దేహనాశాయ ప్రసుప్తౌ పురుషర్షభౌ || 18 ||

జీవన్నద్య విపన్నోఽస్మి నష్టరాజ్యమనోరథః |
 ప్రాప్తప్రతిజ్ఞశ్చ రిపుః సకామౌ రావణః కృతః || 19 ||

ఏవం విలపమానం తం పరిష్పజ్య విభీషణమ్ |
 సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నో హరిరాజోఽబ్రవీదిదమ్ || 20 ||

రాజ్యం ప్రాప్సుసి ధర్మజ్ఞ లంకాయాం నాత్ర సంశయః |
 రావణః సహ పుత్రేణ స కామం నేహ లప్స్వతే || 21 ||

న రుజా పీడితావేతావుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ |
 త్యక్త్వా మోహం వధిష్యేతే సగణం రావణం రణే || 22 ||

తమేనం సాంత్యయిత్వా తు సమాశ్వాస్య చ రాక్షసమ్ |
 సుషేణం శ్యశురం పార్శ్వే సుగ్రీవస్తమువాచ హ || 23 ||

సహ శూరైర్హరిగణైర్లబ్ధసంజ్ఞావరిందమౌ |
 గచ్ఛ త్వం భ్రాతరౌ గృహ్య కిష్కింధాం రామలక్ష్మణౌ || 24 ||

అహం తు రావణం హత్వా సపుత్రం సహబాంధవమ్ |
 మైథిలీమానయిష్యామి శక్రో నష్టామివ శ్రియమ్ || 25 ||

శ్రుత్వైతద్వానరేంద్రస్య సుషేణో వాక్యమబ్రవీత్ |
 దైవాసురం మహద్భుద్ధమనుభూతం సుదారుణమ్ || 26 ||

తదా స్త దానవా దేవాన్ శరసంస్పర్శకోవిదాః |
 నిజఘ్నుః శస్త్రవిదుషశ్చాదయంతో ముషుర్తుపూః || 27 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

50 - యుద్ధకాండ పంచాశః సర్గః

తానారాన్నష్టసంజ్ఞాంశ్చ పరాసూంశ్చ బృహస్పతిః |
విద్యాభిర్మంత్రయుక్తాభిరోషధీభిశ్చికిత్సతి || 28 ||

తాన్యోషధాన్యానయితుం క్షీరోదం యాంతు సాగరమ్ |
జవేన వానరాః శీఘ్రం సంపాతిపనసాదయః || 29 ||

హరయస్తు విజానంతి పార్వతీస్తా మహాషధీః |
సంజీవకరణీం దివ్యాం విశల్యాం దేవనిర్మితామ్ || 30 ||

చంద్రశ్చ నామ ద్రోణశ్చ క్షీరోదే సాగరోత్తమే |
అమృతం యత్ర మథితం తత్ర తే పరమౌషధీ || 31 ||

తే తత్ర నిహితే దేవైః పర్వతే పరమౌషధీ |
అయం వాయుసుతో రాజన్తనుమాంస్తత్ర గచ్ఛతు || 32 ||

ఏతస్మిన్నంతరే వాయుర్తేఘాంశ్చాపి సవిద్యుతః |
పర్వస్యన్ సాగరే తోయం కంపయన్నివ మేదినీమ్ || 33 ||

మహతా పక్షవాతేన సర్వద్వీపమహాద్రుమాః |
నిపేతుర్భగ్నవిటపాః సమూలా లవణాంభసి || 34 ||

అభవన్సన్నగాస్త్రస్తా భోగినస్తత్రవాసినః |
శీఘ్రం సర్వాణి యాదాంసి జగ్నుశ్చ లవణార్ణవమ్ || 35 ||

తతో ముహూర్తార్ధరుడం వైనతేయం మహాబలమ్ |
వానరా దదృశుః సర్వే జ్వలంతమివ పావకమ్ || 36 ||

తమాగతమభిప్రేక్ష్య నాగాస్తే విప్రదుద్రువుః |
యైస్తా సత్పురుషౌ బద్ధౌ శరభూతైర్మహాబలౌ || 37 ||

తతః సుపర్ణః కాకుత్స్థో దృష్ట్వా ప్రత్యభినందితః |
విమమర్శ చ పాణిభ్యాం ముఖే చంద్రసమప్రభే || 38 ||

వైనతేయేన సంస్పృష్టాస్తయోః సంరురుహుర్వృణాః |
సువర్ణే చ తనూ స్మిగ్ధే తయోరాశు బభూవతుః || 39 ||

తేజో వీర్యం బలం చౌజ ఉత్సాహాశ్చ మహాగుణః |
ప్రదర్శనం చ బుద్ధిశ్చ స్మృతిశ్చ ద్విగుణం తయోః || 40 ||

తావృత్థాప్య మహావీర్యా గరుడో వాసవోపమా |
ఉభౌ తౌ సస్పృజే హృష్టౌ రామశ్చైనమువాచ హ || 41 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

50 - యుద్ధకాండ పంచాశః సర్గః

భవత్సాదాద్వసనం రావణిప్రభవం మహాత్ |
ఆవామిహ వ్యతిక్రాంతౌ పూర్వవద్భవినౌ కృతౌ || 42 ||
యథా తాతం దశరథం యథాఽజం చ పితామహమ్ |
తథా భవంతమాసాద్య హృదయం మే ప్రసీదతి || 43 ||

కో భవాన్రూపసంపన్నో దివ్యస్త్రగనులేపనః |
వసానో విరజే వస్త్రే దివ్యాభరణభూషితః || 44 ||

తామువాచ మహాతేజా వైనతేయో మహాబలః |
పతత్తిరాజః ప్రీతాత్తా హర్షపర్యాకులేక్షణః || 45 ||

అహం సఖా తే కాకుత్స్థ ప్రీయః ప్రాణో బహిశ్చరః |
గరుత్మానిహ సంప్రాప్తో యువాభ్యాం సాహ్యకారణాత్ || 46 ||

అసురా వా మహావీర్యా దానవా వా మహాబలాః |
సురాశ్చాపి సగంధర్యాః పురస్కృత్య శతక్రతుమ్ || 47 ||

నేమం మోక్షయితుం శక్తాః శరబంధం సుదారుణమ్ |
మాయాబలాదింద్రజితా నిర్జితం క్రూరకర్తృణా || 48 ||

ఏతే నాగాః కాద్రవేయాస్త్రీక్ష్ణదంష్ట్రా విషోల్బణాః |
రక్షోమాయాప్రభావేన శరా భూత్వా త్వదాశ్రితాః || 49 ||

సభాగ్యశ్చాసి ధర్మజ్ఞ రామ సత్యపరాక్రమ |
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సమరే లిపుఘాతినా || 50 ||

ఇమం శ్రుత్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణోఽహమాగతః |
సహసా యువయోః స్నేహాత్సఖిత్యమనుపాలయన్ || 51 ||

మోక్షితౌ చ మహాఘోరాదస్తాత్సాయకబంధనాత్ |
అప్రమాదశ్చ కర్తవ్యో యువాభ్యాం నిత్యమేవ హి || 52 ||

ప్రకృత్యా రాక్షసాః సర్వే సంగ్రామే కూటయోధినః |
శూరాణాం శుద్ధభావానాం భవతామార్హవం బలమ్ || 53 ||

తన్న విశ్వసితవ్యం వో రాక్షసానాం రణాజిరే |
ఏతేనైవోపమానేన నిత్యం జిహ్నే హి రాక్షసాః || 54 ||

ఏవముక్త్యా తతో రామం సుపర్ణః సుమహాబలః |
పరిష్వజ్య సుహృత్త్వి గ్ధమాప్రప్టుముపచక్రమే || 55 ||

వాల్మీకి రామాయణం- యుద్ధకాండ

50 - యుద్ధకాండ పంచాశః సర్గః

సఖే రాఘవ ధర్మజ్ఞ రిపూణామపి వత్సల |
 అభ్యనుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి గమిష్యామి యథాగతమ్ || 56 ||

న చ కౌతూహలం కార్యం సఖిత్వం ప్రతి రాఘవ |
 కృతకర్తా రణే వీర సఖిత్వమనువేత్స్వసి || 57 ||

బాలవృద్ధావశేషాం తు లంకాం కృత్వా శరోల్లిభిః |
 రావణం చ రిపుం హత్యా సీతాం సముపలప్స్వసే || 58 ||

ఇత్యేవముక్త్వా వచనం సుపర్ణః శీఘ్రవిక్రమః |
 రామం చ విరుజం కృత్వా మధ్యే తేషాం వనౌకసామ్ || 59 ||

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పరిష్వజ్య చ వీర్యవాన్ |
 జగామాకాశమావిశ్య సుపర్ణః పవనో యథా || 60 ||

విరుజౌ రాఘవౌ దృష్ట్వా తతో వానరయూథపాః |
 సింహనాదాంస్తదా నేదుర్లాంగూలాన్ధువుస్తదా || 61 ||

తతో భేరిః సమాజఘ్నర్మదంగాంశ్చాప్యనాదయన్ |
 దద్దుః శంఖాన్ సంప్రహృష్టాః క్షేలంత్యపి యథాపురమ్ || 62 ||

ఆస్ఫోట్యాస్ఫోట్య విక్రాంతా వానరా నగయోధినః |
 ద్రుమానుత్పాట్య వివిధాంస్తస్థుః శతసహస్రశః || 63 ||

విసృజంతో మహానాదాంస్త్రాసయంతో నిశాచరాన్ |
 లంకాద్వారాణ్యపాజగ్గుర్యధ్ధుకామాః ప్లవంగమాః || 64 ||

తతస్తు భీమస్తుములో నినాదో బభూవ శాఖామృగయూథపానామ్ |
 క్షయే నిదాఘస్య యథా ఘనానాం నాదః సుభీమౌ నదతాం నిశేధే || 65 ||

ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచాశః
 సర్గః || 50 ||

